

Center for Bygningsbevaring i RAADVAD ANVISNINGER til Bygningsbevaring

Lægning af PIGSTENSKANTER

af Søren Vadstrup, arkitekt m.a.a.

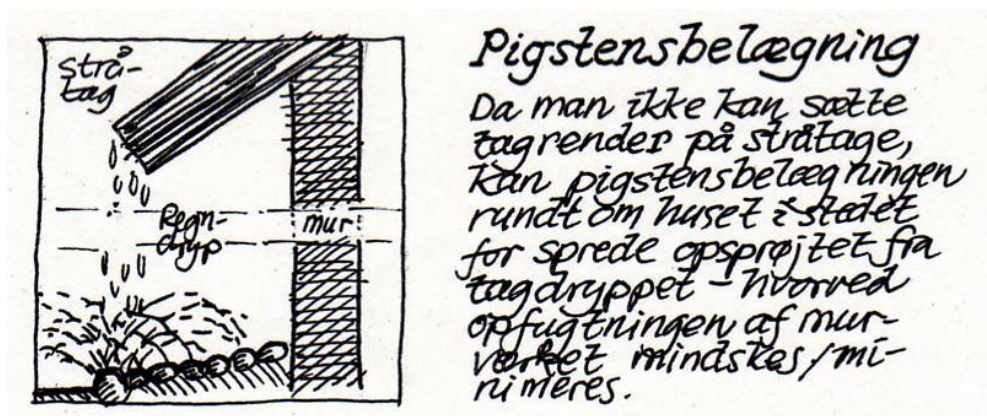
Dato: Marts 2012

Baggrund

Et almindeligt stråtag har ingen tagrender, hvad der medfører at regnvandet drypper direkte ned på jorden langs hele tagskægget. Opsprøjtet herfra kan dels opfugte den nederste del af muren/bindingsværket dels snavse dette til med mudder og jord.

Løsningen på dette problem er at etablere en pigstenskante langs husmuren i en bredde, svarende til tagskægget. Pigstensanten består af knytnæve-store, runde strandsten, lagt/nedbanket i grus på den "høje" led – med længderetning fra væggen og ud. Under selve tagdryppet lægges stenene, ligeledes nedbanket på den høje led, på langs af vægretningen, som en slags "kantsten". Belægningen skal derudover have fald væk fra husvæggen.

Pigstenene bevirker dels at opsprøjtet fra tagskægget "deler" sig, spredes og ændrer retning, så en mindre del af vandet rammer væggen, dels er det vand, der rammer væggen ikke mudret.

Pigstenskanten langs husvæggen er derfor en integreret del af det at have et stråtag på sit hus. Forsøg med at erstatte pigstenene med beton eller asfalt, der jo ikke skal luges, som disse, forværrer faktisk opsprøjt- og fugtproblemer. Problemet er at der ofte lægger sig vandpytter lige i tagdryppet. Når vanddråberne rammer 'blankt vand' sprøjter der forholdsvis meget mere op, end hvis de rammer en rund sten uden pytter imellem.

Rent æstetisk er en pigstenskanten også en yderst smuk og naturlig måde for huset at stå på jorden på – i harmoni med det smukke stråtag. Det var praktiske hensyn, der skabte denne smukke og naturlige naturstenskant langs hus. Med materialet, og måden det blev anvendt på, udviklede det praktiske hensyn sig til en æstetisk værdi for landhusets gårdsplads og have.

Udførelse af pigstenskanter

En pigstenskante under et stråtag eller langs en husmur består af knytnevstore sten lagt i rækker, vinkelret på huset, afgrænset af en kant af lange sten, parallelt med huset. Bredden af pigstenskanten skal svare til stråtagets udhæng, hvilket vil sige 50-60 cm.

Man køber derfor et læs 'knytnevstore' sten i en grusgrav. Stene skal hovedsagelig være afrundede 'strandsten', men nogle af dem kan godt have en enkelt lige eller afslået side. 'Kantstenene' skal være 'fodstore' afrundede og aflange.

Inden arbejdet påbegyndes, må man frasortere kridtsten, flint og ituslåede eller skæve sten. De bedste sten har form som en stor tand med en flad overside og en spidsere til nedsætning i underlaget.

Den eksisterende jord bortgraves til bæredygtig råjord, som komprimeres. Under normale jordbundsforhold er en dybde på ca. 30 cm tilstrækkelig. Under særlig vanskelige og fugtige forhold bør bærelagene drænes. Opbygningen er herefter ca. 15 cm bundsikringsgrus og ca. 10-12 cm mekanisk stabilt grus. Lagene komprimeres og afrettes grundigt. Lagtykkelserne er i komprimeret stand. Bærelagene udlægges generelt ca. 25 cm længere ud end selve kantens bredde.

Pigstenene sættes i ca. 7-12 cm tykt lag brolægninggrus, som udlægges på det komprimerede og afrettede mekaniske stabile grus. Stenene sættes som beskrevet ovenfor. Selve kanten sættes først, hvorefter der fyldes ud med de små sten i rækker ud fra huset. Pigsten lægges *aldrig* på fladen, men altid med den "høje" led af lændefladerne, nedad.

Stenene sættes med overhøjde, ca. halvdelen af stenens højde. De stødes eller bankes ned til den ønskede højde, efter at belægningen er lagt. Brug en stump træstamme af passende størrelse og tyngde, med et par håndtag sømmed på, som 'brolæggerjomfru'. Fugerne fyldes med grus ad flere gange.

Pigsten langs husmure lægges med et fald på 20 o/oo væk fra huset, det vil sige 5-10 cm fald på de 60 cm's bredde.

Lægning af en pigstenskante. Det er ikke altid terrænet kan give det fornødne fald væk fra huset, men så må pigstenskanten lægges med mindre fald. Hvis den er udført rigtigt, virker den efter formålet alligevel.

ANVISNINGER til Bygningsbevaring Brug af Center for Bygningsbevarings ANVISNINGER

Center for Bygningsbevaring

Center for Bygningsbevaring er et uafhængigt viden-center, der arbejder med bevaring og udvikling af den byggede kulturarv via forskning, kurser og efteruddannelse, samt projekter og handlingsplaner på historiske bygninger. Centeret løser opgaver for statslige styrelser, kommuner, fonde, ejendomsselskaber samt ikke mindst for private ejere af fredede og bevaringsværdige ejendomme. Centeret er desuden tilknyttet Det Kongelige Bygningsinspektorat II som rådgiver omkring blandt andet bygningssyn.

Brug af Center for Bygningsbevarings ANVISNINGER

Center for Bygningsbevarings anvisninger er fortrinsvist rettet mod private husejere, men må gerne benyttes, citeres fra og "klippes i" af tegnester, håndværksfirmaer eller andre til professionelle formål, f.eks. til arbejdsbeskrivelser til restaureringsarbejder. Det er **ikke tilladt** at bringe uddrag fra, klippe i eller viderebearbejde/rette i Center for Bygningsbevarings anvisninger i trykte publikationer, på internettet eller anden offentlig formidling uden skriftlig tilladelse fra Center for Bygningsbevaring.

Forbehold

Der gøres opmærksom på, at brug af Center for Bygningsbevarings anvisninger altid og i hvert enkelt tilfælde vil bero på en konkret vurdering på stedet. Centeret kan derfor ikke påtage sig noget ansvar for anvendelsen af beskrivelser, anvisninger m.m. i de tilfælde, hvor Centeret ikke selv har et aftalt ansvar for bedømmelsen.

Center for Bygningsbevaring kan bestilles til at udarbejde ARBEJDSBESKRIVELSER.

Center for Bygningsbevarings anvisninger kan suppleres med detaljerede arbejdsbeskrivelser, der er en punktopstillet udførelsesvejledning, inklusiv materialespecifikationer og udfaldskriterier. Arbejdsbeskrivelser udarbejdes af Center for Bygningsbevaring efter aftale og med honorar.

Bygningssyn og rådgivning

Center for Bygningsbevaring i Raadvad har etableret en landsdækkende rådgivning, der påtager sig at udføre uvildige bygningsundersøgelser. Specialuddannede fagfolk gennemgår hele huset eller dele af det, og udfærdiger en rapport over bygningens tilstand, problemer og anbefalede indgreb, listet op i en prioriteret plan og vedlagt anvisninger på selve udførelsen. De konkrete arbejder udføres af håndværkere efter husejerens eget valg.

Koordinering

Center for Bygningsbevarings anvisninger på www.bygningsbevaring.dk er koordineret med Kulturstyrelsens 'Information om Bygningsbevaring' på www.kulturarv.dk samt Velfærdsministeriets vejledning: 'Bevaringsværdige bygninger – sikring af bevaringsværdier' www.sm.dk (søg i publikationer Bevaringsværdige bygninger, 2006)

Rådgivning

Centeret tilbyder i perioder gratis rådgivning via E-mail eller telefon. Gældende regler for at benytte denne service fremgår af hjemmesiden www.bygningsbevaring.dk, hvor man også kan finde aktuell E-mailadresse og telefonnummer.

Tak til

Center for Bygningsbevarings anvisninger opdateres og redigeres løbende, og de viste blade erstatter alle tidligere informationsmaterialer fra Raadvad-Centeret vedrørende praktisk bygningsstandsættelse og bevaring. Center for Bygningsbevarings anvisninger er opdateret og udbygget i 2009-10 med støtte fra Åse og Ejnar Danielsens Fond, Sonning-fonden, samt Margot og Thorvald Dreyers Fond og igen i 2011-12 med støtte fra Åse og Ejnar Danielsens Fond.